

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ... ΑΝΑΖΗΤΕΙΤΑΙ

Την ανάγκη χάραξης ενός ενιαίου στρατηγικού σχεδίου για τη Θεσσαλονίκη και τους δημόσιους χώρους της, το οποίο θα μπορούσε να ξεκινήσει από μικρά, αλλά ρεαλιστικά έργα, με βάση τη λογική του εφικτού, εν μέσω ιδίως οικονομικής κρίσης, επισήμαναν οι εκπρόσωποι των φορέων της πόλης, που απηύθυναν χαιρετισμούς κατά την πρώτη ημέρα του συνεδρίου «Δημόσιος χώρος... αναζητείται», στις 20 Οκτωβρίου.

Κατά το χαιρετισμό του στην εκδήλωση, ο πρόεδρος του ΤΕΕ/ΤΚΜ, **Τάσος Κονακλίδης**, επισήμανε ότι, αν και λόγω της πολιτικής και οικονομικής κατάστασης, το φετινό συνέδριο ενδέχεται να «περάσει στα ψιλά» των εφημερίδων, ωστόσο η διοργάνωση χρειάζεται να θεσμοθετηθεί, με την εμπλοκή και δέσμευση περισσότερων από ένα φορείς. Και αυτό γιατί, ο δημόσιος χώρος δεν είναι απλά ένα αύλο αγαθό, αλλά μια βασική υποδομή για τις ελληνικές πόλεις.

Ο κ. Κονακλίδης υπενθύμισε ακόμη όλες τις πρωτοβουλίες για το δημόσιο χώρο, που έχει αναλάβει τα τελευταία χρόνια το ΤΕΕ/ΤΚΜ –φυσική συνέχεια και κορύφωση των οποίων είναι το τρέχον συνέδριο. Μεταξύ άλλων, ανέφερε τις ημερίδες και καμπάνιες για τους ελεύθερους χώρους, την ανάπλαση της κεντρικής περιοχής της πόλης, τα στρατόπεδα και την προσβασιμότητα των δημόσιων χώρων, καθώς και τις εκδηλώσεις «Θεσσαλονίκη Άνω-Κάτω», «Θεσσαλονίκη, κάθε μέρα», «Τη Θεσσαλονίκη Συν-κατοικώ».

Αφετηρία γόνιμου διαλόγου για τους δημόσιους χώρους της Θεσσαλονίκης και γενικά των ελληνικών πόλεων, μπορούν να αποτελέσουν οι προτάσεις των φοιτητών των ελληνικών αρχιτεκτονικών σχολών, όπως αυτές που κατατέθηκαν τις προηγούμενες ημέρες στο πλαίσιο του Διαπανεπιστημιακού Εργαστηρίου Αρχιτεκτονικής, στις εγκαταστάσεις του ΤΕΕ/ΤΚΜ (επρόκειτο για παράλληλη εκδήλωση του συνεδρίου «Δημόσιος χώρος... αναζητείται»).

Την πεποίθηση αυτή εξέφρασε ο εκπρόσωπος της Περιφέρειας και πρόεδρος Μητροπολιτικής Επιτροπής Θεσσαλονίκης, **Μιχάλης Τζόλλας**, απευθύνοντας χαιρετισμό στην εκδήλωση. Ο ίδιος ασπάστηκε την πάγια πρόταση του ΤΕΕ/ΤΚΜ περί διαμόρφωσης στρατηγικού σχεδίου για τη Θεσσαλονίκη, ώστε να μη σπαταλιέται χρόνος και χρήμα σε αποσπασματικές ενέργειες με αμφίβολο αποτέλεσμα. Κατέληξε λέγοντας ότι είναι **απαράδεκτο μια πόλη όπως η Θεσσαλονίκη να μην έχει ασχοληθεί επαρκώς με τη θάλασσα και το θαλάσσιο μέτωπό της, ιδίως στο τμήμα της παλιάς παραλίας.**

Σε αγώνα δρόμου για να μπει τέλος στον ιμπεριαλισμό του ΙΧ και του ιδιωτικού χώρου, που καταδυναστεύουν αντίστοιχα τους πεζούς και το δημόσιο χώρο, έχει αποδυθεί ο δήμος Θεσσαλονίκης, ανατρέποντας «προτεραιότητες των δημοτικών αρχών της πόλης, που έχουν εγκαθιδρυθεί εδώ και πολλά χρόνια». Αυτό επισήμανε ο αντιδήμαρχος Αστικού Σχεδιασμού, Πολεοδομίας και Δικτύων Θεσσαλονίκης, **Ανδρέας Κουράκης**. «**Απόλυτη προτεραιότητα για εμάς έχει ο πεζός, μετά τα ποδήλατα και τα λεωφορεία και μετά το ΙΧ**», είπε χαρακτηριστικά. Πρόσθεσε ότι **έτερος βασικός στόχος της διοίκησης του δήμου είναι**

να εστιάσει στα μικρά έργα και παρεμβάσεις, άμεσης εφαρμογής και χαμηλού κόστους, που σε μεγάλο βαθμό παραμελήθηκαν τα τελευταία χρόνια, αν και βελτιώνουν σημαντικά την καθημερινότητα. «Θέλουμε τη συνεργασία του ΤΕΕ, των πολυτεχνείων και των φοιτητών και στο εξής θα εστιάσουμε σε μελέτες που έχουν άμεση εφαρμογή», σημείωσε και συμπλήρωσε ότι ένας άλλος στόχος του δήμου είναι να επανασυνδεθούν τα αποκομμένα κομμάτια πολιτισμού και ιστορίας της πόλης και να γίνει αειφόρος ο πολιτισμός.

■ «**Ο δημόσιος χώρος δεν μπορεί να δημιουργείται για μια γενιά»**

«**Ο δημόσιος χώρος δεν μπορεί να οικοδομείται για μια γενιά. Η διάρκειά του πρέπει να υπερβαίνει τη διάρκεια ζωής των θνητών [...]** Το τέλος του δημόσιου χώρου έχει επέλθει όταν αυτός αντικρίζεται από μια μόνο πλευρά και με μία μόνο προοπτική»: με αποσπάσματα από το βιβλίο της **Χάνα Αρεντ** (Hannah Arendt), «**The Human Condition**», που γράφτηκε σχεδόν μισό αιώνα πριν, ξεκίνησε την εισήγησή του ο διεθνούς φήμης αρχιτέκτων **Ηλίας Ζέγγελης**. Όπως επισήμανε ο κ. Ζέγγελης, οι δραστηριότητες και οι συναλλαγές στο δημόσιο χώρο σήμερα, σε πολλές περιπτώσεις δεν έχουν πια δημόσιο χαρακτήρα –χαρακτήρα «αγοράς», δημόσιου βίου- και αυτό δεν ισχύει μόνο για την Ελλάδα. Για παράδειγμα, στην πλατεία του **Αγίου Μάρκου** στη Βενετία, κυριαρχεί το αποξενωμένο πλήθος, οι «ιδιοτελείς ιδιώτες».

Μοναδική εξαίρεση αποτελεί ίσως η πλατεία του χωριού, όπου διατηρούνται ακόμη κάποια αρχαία δημόσιο βίου. Στις πόλεις, τέτοια χαρακτηριστικά είναι εμφανή μόνο στις μαζικές εκδηλώσεις διαμαρτυρίας, αλλά ακόμη και οι συμμετέχοντες σε αυτές παραμένουν ιδιώτες.

Σήμερα, πρόσθεσε ο ομιλητής, **στις σύγχρονες πόλεις παρατηρείται ολοένα μεγαλύτερη συγχώνευση της τρέχουσας ζωής με την εργασία και, ίσως, η κοινή ερευνητική πορεία, που πρέπει να ακολουθήσουν οι αρχιτέκτονες, είναι να διερευνήσουν ακριβώς τα φαινόμενα συγχώνευσης διαβίωσης και εργασίας μέσα στην πόλη.**

«**Η πόλη έχει γίνει ένα τεράστιο κοινωνικό εργοστάσιο, μέσα στο οποίο η εργασία συμπιέει με την κοινωνική ζωή όλων μας**», σημείωσε ο κ. Ζέγγελης και πρόσθεσε ότι για ένα νέο σχέδιο πόλεων πρέπει να εντοπίσουμε αυτή τη νέα οργάνωση του τρόπου εργασίας. Σύμφωνα με τον εισηγητή, η αρχιτεκτονική, αν ξεπεράσει τα σύνορα της, θα μπορούσε να γίνει η εναλλακτική λύση απέναντι στην αστικοποίηση.

Σε ότι αφορά ειδικά τις ελληνικές πόλεις, ο κ. Ζέγγελης σημείωσε ότι αυτές δεν είχαν ποτέ πραγματικό ρυθμιστικό σχέδιο και χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Αθήνα, που «εξελιχθηκε σε μεγαλούπολη, χωρίς σαφές σχέδιο».

Στις προηγούμενες δεκαετίες, **οι κυβερνητικές πολιτικές ενθάρρυναν τη διάδοση μιας συγκεκριμένης τυπολογίας για τις ελληνικές πόλεις, της πολυκατοικίας.** «Οι ελληνικές αρχές, αν και δεν προσπάθησαν να εκκολάψουν ένα πραγματικό σχέδιο για την πόλη, ωστόσο ανέπτυξαν τη δυναμική της πολυκατοικίας και σιωπηρά την επέβαλαν ως τη βασική μονάδα αστικής ανάπτυξης», είπε και αναφέρθηκε και

στα «**παράτραγουδα**» που δημιουργεί ο «εξευγενισμός» της συχνά υποβαθμισμένης αστικής περιφέρειας, προσελκύνοντας χρήσεις όπως οίκους μόδας ή κέντρα διασκέδασης, που αυξάνουν σταθερά τα ενόικια της περιοχής, διώχνοντας τελικά τους ντόπιους.

Σε κάθε περίπτωση, η επικράτηση της πολυκατοικίας και γενικά η ελληνική πολεοδομία διδάσκουν πως **μία και μόνο τυπολογία μπορεί να χτίσει ολόκληρες πόλεις.** «Με πρότυπο την τυπολογία της πολυκατοικίας ή μάλλον τις δυνατότητες επέκτασης που αυτή προσφέρει, μπορούμε να σκεφτούμε την τυπολογία ενός υπαίθριου αστικού χώρου, που θα εξυπηρετεί τα συμφέροντα του κοινού και θα προσελκύει το ενδιαφέρον του, ενώ θα ενθαρρύνει τη μεσολάβησή του σε δραστηριότητες που θα υπερβαίνουν την καθιερωμένη συγκέντρωση ατόμων στα καφενεία», υπογράμμισε και πρόσθεσε ότι η αναθεώρηση της ιδέας του δημόσιου χώρου μπορεί να ειπωθεί μέσα από τη σχέση της αρχιτεκτονικής με την πολιτική, ως στρατηγικής σύνδεσης, που πρέπει να προσαρμόζεται διαρκώς και να δοκιμάζεται εμπειρικά. Υπενθυμίζεται ότι ο **Ηλίας Ζέγγελης είναι καθηγητής του Berlage Institute και επίτιμος διδάκτωρ του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.**

Σύντομο χαιρετισμό απηύθυνε στην εκδήλωση και ο καθηγητής **Μίμης Φατούρος**, ο οποίος αφού παρουσίασε λίγες σκέψεις του για τον δημόσιο χώρο, σημείωσε -απευθυνόμενος ιδίως στους νεότερους αρχιτέκτονες- ότι, τελικά, «**ίσως έχουμε πηπηθεί**».

Υπενθυμίζεται ότι το συνέδριο, που φιλοξενήθηκε στις αίθουσες «**Ολύμπιον**» και «**Παύλος Ζάννας**» του κινηματογράφου **Ολύμπιον, στη Θεσσαλονίκη, με ελεύθερο είσοδο, διοργάνωσε το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος / Τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας, σε συνεργασία με τη Σχολή Αρχιτεκτόνων του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου και τα Τμήματα Αρχιτεκτόνων των Πολυτεχνικών Σχολών των Πανεπιστημίων, Αριστοτέλειου, Δημοκρίτειου, Πατρών, Θεσσαλίας, και του Πολυτεχνείου Κρήτης.**

■ **Η... μονοκαλλιέργεια του ΙΧ και τα τρία τοπία στην ίδια γειτονιά**

Στους δρόμους και ...τη μονοκαλλιέργεια του αυτοκινήτου και της στάθμευσης ανήκουν σήμερα δύο από τις τυπικές γειτονιές του κέντρου της Αθήνας (**Άγιος Μελέτιος και Κεραμεικός/Μεταξουργείο**). Συγκεκριμένα, με βάση μελέτη που ξεκίνησε το 2006, το **οδικό δίκτυο των δύο περιοχών αντιστοιχεί στο 90%-95% του συνολικού υπαίθριου δημόσιου χώρου, ενώ οι πλατείες και τα πάρκα μόλις στο 1%-3% της συνολικής έκτασής τους.** Τα αποτελέσματα της μελέτης παρουσίασε στο συνέδριο ο αρχιτέκτων μηχανικός **Θωμάς Δοξιάδης**, υπεύθυνος του μελετητικού γραφείου doxiadis+, εκ μέρους της ομάδας του ίδιου και των: **Διονυσίας Λιβέρη, Μαρίνα Αντασκή, Δήσποινας Γκιρτή και Αγγελικής Μαθιουδάκη.**

Σύμφωνα με τον εισηγητή, **από την έκταση των δρόμων, το 70%-75% δίνεται στο αυτοκίνητο και το υπόλοιπο 15%-20% καλύπτει όλες τις υπόλοιπες χρήσεις, δηλαδή κίνηση πεζών, αστικό πράσινο, φωτισμό, κάδους απορριμμάτων, σήμανση, περίπτερα, καθίσματα, εμπόριο**

κτλ. Βέβαια, κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες, οι δρόμοι μπορούν να λειτουργήσουν ως δημόσιοι χώροι, όταν απομακρυνθεί το αυτοκίνητο (πχ, οδοί Ερμού και Διονυσίου Αρεοπαγίτου). Με βάση αυτό το σκεπτικό και χρησιμοποιώντας τις αρχές της Οικολογίας Τοπίου, η ομάδα κατέληξε σε πρόταση για την ανάπτυξη συστήματος τριών διαφορετικών «τοπιών» στην ίδια περιοχή, βάσει στρατηγικής ...ταχύτητας:

-Πρώτον, προτείνεται να υπάρξουν τα **τοπία ζωής**. Σε αυτά, η ταχύτητα των οχημάτων κάθε είδους δεν υπερβαίνει τα 5 χλμ/ώρα (άρα τα οχήματα πρακτικά αποκλείονται), επιτρέποντας στα παιδιά να παίζουν, τους γέροντες να συζητούν, τους φοιτητές να κοινωνικοποιούνται, τους καλλιτέχνες να δημιουργούν και τα εμπόδιζόμενα άτομα να κινούνται ελεύθερα.

-Δεύτερον, τα **τοπία συνύπαρξης**. Σε αυτά, το όριο ταχύτητας ορίζεται στα 15 χλμ/ώρα και άρα είναι δυνατή η ταυτόχρονη παρουσία ποδηλάτων, αργά κινούμενων οχημάτων, καταστημάτων, καφετεριών και γενικά κίνησης.

-Τρίτον, τα **τοπία ταχύτητας**, με περιορισμό ταχύτητας στα 50 χλμ, επιτρέποντας τη γρήγορη κίνηση στην πόλη με ΙΧ, λεωφορεία και άλλα μέσα, εξυπηρετώντας διαδρομές μητροπολιτικής κλίμακας.

■ Το DNA και τα κύτταρα του δημόσιου χώρου

Πόσο σχέση έχει ο δημόσιος χώρος με τα χρωμοσώματα, τα κύτταρα και τους αλγόριθμους; Προφανώς πολύ μεγαλύτερη από ό,τι θα μπορούσε να υποθέσει κάποιος. Πώς σχετίζονται τα παραπάνω; Ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή. Σαφώς, ο δημόσιος χώρος της πόλης δεν παραμένει αμετάβλητος: θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μια διεπαφή (interface) με το περιβάλλον, ως ένα αστικό τοπικό μόρφωμα, που μεταβάλλεται παραμετρικά και είναι ικανό να προσαρμόζεται στις μεταβολές του περιβάλλοντος και να εμπλέκει και τους ίδιους τους χρήστες. Με αυτό το σκεπτικό, ουσιαστικό εργαλείο για τη σύλληψη και παραγωγή του αποτελεί η χρήση αλγοριθμικών διαδικασιών συγγραφής κώδικα προγραμματισμού (scripting), που θα κάνει δυνατή την παρακολούθηση αυτής της διαρκούς μεταβολής. Τις τελευταίες εξελίξεις στον κλάδο και συγκεκριμένα τις υπολογιστικές διεργασίες των κυτταρικών αυτομάτων και των γενετικών αλγορίθμων παρουσίασε στο συνέδριο ο αρχιτέκτων μηχανικός Αχιλλέας Ψυλλίδης. Οι γενετικοί αλγόριθμοι χρησιμοποιούν μηχανισμούς από το πεδίο της βιολογικής μορφογένεσης, σε μια διαδικασία αντίστοιχη των χρωμοσωμάτων, με τιμές που μεταβάλλονται συχνά τυχαία, κατά τη διάρκεια μιας παραγωγικής διαδικασίας ή και μεταλλάσσονται. Γι' αυτό άλλωστε, οι μορφές που προκύπτουν είναι συχνά απροσδόκτες! Σήμερα, η χρήση γενετικών αλγορίθμων, ακόμη και για το σχεδιασμό μόνο κτηρίων και όχι συνολικά του δημόσιου χώρου είναι εν πολλοίς σε πειραματικό στάδιο, ωστόσο στο μέλλον εκτιμάται ότι θα χρησιμοποιούνται ευρέως καθώς μπορούν να λύνουν πολύπλοκα προβλήματα. Το ίδιο ισχύει σε γενικές γραμμές και για τα κυτταρικά αυτόματα. Με άλλα λόγια, όταν τα συστήματα αυτά διαδοθούν ευρέως, ο δημόσιος χώρος θα

φέρει πλέον χαρακτηριστικά ανοικτού κώδικα και θα εξελίσσεται σε συνεχή διάδραση με τους χρήστες του!

■ Skateboard στο Άγαλμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου

Όλοι έχουν δει τους σκέιτερς να κάνουν ριψοκίνδυνες φιγούρες κάτω από το Άγαλμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, αλλά ενδεχομένως λίγοι γνωρίζουν ότι στο συγκεκριμένο χώρο ξεκίνησε η ιστορία του αθλήματος στην Ελλάδα, μέσω της ομάδας «Thunderboys». Για τους σκέιτερ, το άγαλμα είναι τοπόσημο και της δικής τους ιστορίας και το διεκδικούν ως «σκηνή», όπως επισήμανε στην εισήγησή της η αρχαιολόγος και υποψήφια διδάκτωρ, Στυλιάννα Γκαλινίκη. Το άγαλμα ξεκίνησε να χρησιμοποιείται ως πεδίο σκέιτμπορντ λόγω της υψής των υλικών του, του μεγέθους του και των σημείων υψηλού βαθμού τεχνικής δυσκολίας που διαθέτει. Κατά καιρούς, η αστυνομία διώκει τους σκέιτερ από το μνημείο και σήμερα, ενόψει της δημιουργίας του «Κήπου του Αλεξάνδρου», στο πλαίσιο της ανάπλασης της παραλίας, αυτοί φθάνουν στη μήχη ο χώρος καταστεί ακατάλληλος για σκέιτμπορντ. Πόσο βέβηλη είναι η χρήση ενός μνημείου ως πεδίου για σκέιτμπορντ; Σε κάποιες περιπτώσεις, θεωρήθηκε ιεροσυλία (όπως πχ, σε μνημεία πεσόντων πολέμου -ενδεικτικά Gambacorta) και σε άλλες ως ευπρόσδεκτη εξέλιξη (ο Eisemann, αρχιτέκτονας του μνημείου του Ολοκαυτώματος στο Βερολίνο, αντιμετώπιζε τη χρήση του από σκέιτερ ως δράση που θα το εντάξει αρμονικά στην καθημερινότητα της πόλης). Όπως επισήμανε η εισηγήτρια, τα μνημεία αποτελούν τις κεντρικές σκηνές των πόλεων για τη θεατρικότητα όχι μόνο της εξουσίας, αλλά και των άλλων διεκδικητών του δημόσιου χώρου. «Το σκέιτμπορντ, συνεισφέρει μια σημαντική πρόκληση για την πολιτική του χώρου, καθώς τη θέτει μπροστά στο εξής δίλημμα: χώροι γι' αυτούς που ζουν την πόλη ή για αυτούς που την κυβερνούν;», κατέληξε.

■ Τα παιδιά φωτογραφίζουν το δημόσιο χώρο

Αυξημένη σημασία φαίνεται ότι έχουν για τα παιδιά προεφηβικής και πρώτης εφηβικής ηλικίας οι μη εξειδικευμένοι δημόσιοι χώροι, που προσφέρουν ευκαιρία για ποικιλία δραστηριοτήτων. Έτσι, ένα πάρκο, έστω και «βαρετό», κερδίζει την προτίμησή τους, σε σχέση πχ, με έναν οργανωμένο χώρο παιχνιδιού και άθλησης, όπως μια παιδική χαρά ή ένα περιφραγμένο γήπεδο. Τα παραπάνω προκύπτουν από εμπειρική έρευνα, που πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο του 2010 σε 81 παιδιά ηλικίας 10-12 χρονών, σε πέντε περιοχές της Βέροιας με διαφορετικά πολεοδομικά χαρακτηριστικά, την οποία παρουσίασε στο συνέδριο η αρχιτέκτων και υποψήφια διδάκτωρ Γαρυφαλλιά Κατσαβονίδου. Από τα παιδιά ζητήθηκε να φωτογραφίσουν τους δημόσιους χώρους της αρεσκείας τους και στη συνέχεια να σχολιάσουν τις εικόνες. Οι προτιμήσεις τους φαίνεται ότι άλλες φορές ακολουθήσαν τα στερεότυπα κι άλλες εκπορεύτηκαν από βαθιά υποκειμενικά κριτήρια. Σε ό,τι αφορά τα στοιχεία εκείνα, που κάνουν δελεαστικό για τα παιδιά ένα δημόσιο

χώρο, αξίζει να αναφερθεί ότι στην περίπτωση π.χ. του Πάρκου Καρατάσου, ενός πάρκου που φωτογραφήθηκε από πολλά παιδιά, αυτά ανέφεραν ως κίνητρα για τη χρήση του χώρου ότι «είναι ανοιχτός και καθαρός», ότι μπορούν να κάθονται εκεί και να συζητούν με τους φίλους τους κι ότι «είναι το πάρκο με τα δέντρα που έχουν σχέδιο». Ιδιαίτερη σημασία φαίνεται ότι έχουν για τα παιδιά και τα γλυπτά στους δημόσιους χώρους, που αποτελούν κατά κάποιο τρόπο μέρος του παιχνιδιού τους.

■ «Η πλατεία μας με ΣΔΙΤ»

Την εκκίνηση διαδικασίας διαλόγου, στην οποία θα εμπλακεί ενεργά ο αρχιτεκτονικός κόσμος και θα αφορά τις συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, πρότεινε ο αρχιτέκτονας Αριστοτέλης Δημητρακόπουλος. Στήριξε την πρότασή του στο γεγονός ότι πλέον περισσότερα δημόσια έργα αρχιτεκτονικής κλίμακας δρομολογούνται μέσω διαφόρων εκδοχών σύμπραξης παρά με παραδοσιακές μεθόδους ανάθεσης δημοσίων έργων. Στην εισήγησή του με θέμα «Η πλατεία μας, με ΣΔΙΤ[...]», τόνισε πως οι ΣΔΙΤ αποτελούν ένα πρωτογενές χρηματοπιστωτικό εργαλείο, μια διευρυνόμενη μέθοδο υλοποίησης και οργάνωσης δημοσίων έργων με ισχυρές επενέργειες στη φύση, τη λειτουργία και τη διαχείριση του χώρου. «Πρόκειται για μια νέα εκδοχή του ιδιωτικού χώρου δημόσιας χρήσης, αυτή τη φορά με αφετηρία όχι την ιδιωτική πρωτοβουλία που προσελκύει τη δημόσια λειτουργία, αλλά το αντίστροφο: το δημόσιο χώρο που ουσιαστικά ιδιωτικοποιείται με πρωτοβουλία των δημόσιων φορέων», είπε. Κατά τη διάρκεια της παρουσίασής του εξέτασε τις διαδικασίες εφαρμογής των συμπράξεων στον αστικό χώρο αναφέροντας έργα ιδιαίτερου ενδιαφέροντος, προσδιορίζοντας τις παγίδες αλλά και τη δυναμική διαφόρων εκδοχών συνεργασίας δημοσίου και ιδιωτών ως προς το σχεδιασμό. Ιδιαίτερο παράδειγμα σύμπραξης που εντάσσει δυναμικά το σχεδιασμό στη διαδικασία επιλογής αναδόχου, σχετίζεται με το αρχιτεκτονικό γραφείο Skidmore, Owings and Merrill και αφορά το σχεδιασμό του υπουργείου Αμύνης της Γαλλίας μέσω ΣΔΙΤ - σημειωτέον το ίδιο γραφείο είχε προσωρινά εμπλακεί και στο σχεδιασμό του νέου αεροδρομίου στο Καστέλλι της Κρήτης μέσω ΣΔΙΤ. Ο κ. Δημητρακόπουλος έθιξε το ζήτημα της σταδιακής ιδιωτικοποίησης και της απώλειας εμπιστοσύνης προς το αμιγώς δημόσιο ως «ανεξέλεγκτο» και έκανε αναφορά σε δύο ελλειμματικά μέτωπα: της κινδυνολογίας και της θεμελιώδους απόρριψης των από κοινού πρωτοβουλιών ιδιωτικού και δημόσιου τομέα αφενός, και αφετέρου της πρακτικής ανάθεσης των έργων συμπράξεων στη Ελλάδα, κατά την οποία «οι υποβαλλόμενες μελέτες δεν αξιολογούνται αλλά αγνοούνται, σε μια διαδικασία επιλογής υπεραπλουστευτικά μειοδοτική και προφανώς ανεπαρκή».

■ Οι ΟΤΑ ως κύριοι διαχειριστές του δημόσιου χώρου

Την πολυπλοκότητα του συστήματος διαχείρισης του δημόσιου χώρου, τόσο από πλευράς νομικού πλαισίου όσο και πολλαπλών επιπέ-

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ... ΑΝΑΖΗΤΕΙΤΑΙ

Συνέχεια από τη σελίδα 5

δων αρμοδιότητας, κατέδειξαν η αρχιτέκτων **Κατερίνα Δαναδιάδου** από το Τμήμα Πολεοδομικών Μελετών και Εφαρμογών του Δήμου Θεσσαλονίκης και η επίσης αρχιτέκτων και προϊστάμενη του ίδιου Τμήματος **Μαρία Ζουρνά**. Μάλιστα, τα δύο στελέχη του δήμου διατύπωσαν προτάσεις αναβάθμισης του ρόλου των Ο.Τ.Α. ως κύριων διαχειριστών του κοινόχρηστου χώρου σε αστικές περιοχές. Σύμφωνα με τις εισηγήτριες, μια πράξη χαρακτηρισμού επί του Βασικού Οδικού Δικτύου, που αποτελεί την πλειοψηφία των περιπτώσεων, χρειάζεται κατά μέσο όρο πέντε χρόνια για να ολοκληρωθεί, με αποτέλεσμα συχνά την 'απώλεια' των εκτάσεων. Σε ό,τι αφορά τις απαλλοτριώσεις, το βάρος εφαρμογής των ρυμοτομικών σχεδίων έχει μετακλιθεί στην τοπική αυτοδιοίκηση, οι Δήμοι όμως αδυνατούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά στις υφιστάμενες εκκρεμότητες αποζημίωσης, με αποτέλεσμα οι φερόμενοι ιδιοκτήτες γης να προβαίνουν συχνά σε άρσεις απαλλοτρίωσης μετά την παρέλευση εύλογου χρονικού διαστήματος, που είθισται να θεωρείται η παρέλευση οκταετίας από την επιβολή του χαρακτηρισμού. «Συχνά γίνεται λόγος για τις δυνατότητες χρήσης σύγχρονων χρηματοδοτικών εργαλείων για την υλοποίηση έργων ανάπλασης και απαλλοτριώσεων. Το πρόβλημα που εντοπίζεται είναι ότι για την εφαρμογή των εργαλείων αυτών απαιτείται αναθεώρηση του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου», τόνισαν. Μάλιστα, παρουσίασαν τη γνωστή 'περίπτωση' του Δήμου Θεσσαλονίκης να εξασφαλίσει την ανάπλαση ενός εκτεταμένου χώρου πρασίνου, του «πάρκου Νέας Ελβετίας», ο οποίος ενώ είναι χαρακτηρισμένος από το 1925 (!) δεν έχει υλοποιηθεί, παρά μόνο σε ένα μικρό τμήμα του, εξαιτίας αδυναμίας απαλλοτρίωσης μίας έκτασης περίπου 180 στρεμμάτων. Σε αντίστοιχη απόπειρα του Δήμου να δημοπρατήσει τον υπόγειο χώρο στάθμευσης του Πολιτιστικού-Αθλητικού συγκροτήματος στην «Αλάνα» Τούμπας, ο διαγωνισμός κηρύχθηκε άγονος τρεις φορές, διότι δεν κατέστη δυνατό να προσδιοριστεί βιώσιμη τιμολογιακή πολιτική σε σχέση με τη ζήτηση για επί πληρωμή θέσεις στάθμευσης εκτός κέντρου πόλης.

«Πέραν όμως της αμφίβολης βιωσιμότητας ενός τέτοιου έργου, που για την περίπτωση του πάρκου 'Νέας Ελβετίας' υπονομεύθηκε περαιτέρω από την ξαφνική ανακοίνωση του υπουργείου Μεταφορών, Υποδομών και Δικτύων για την κατάργηση του τερματικού σταθμού του Μετρό στην περιοχή, έχουμε να αντιμετωπίσουμε και την αντίθετη/αντιφατική νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας που έκρινε ότι 'η χρήση υπόγειου χώρου στάθμευσης δεν επιτρέπεται σε περιοχή αστικού πρασίνου', με την αιτιολογία ότι η χρήση αυτή 'δεν υποβοηθά την απόλαυση του πρασίνου από το κοινό', τόνισαν οι εισηγήτριες.

■ Κινητό τηλέφωνο και δημόσιος χώρος

Η αφύπνιση των αρχιτεκτόνων και των πολεο-

δόμων, στο να συνειδητοποιήσουν τις αρνητικές επιπτώσεις των κινητών τηλεφώνων στον άνθρωπο και το χώρο, αλλά και η κατάδειξη τρόπων με τους οποίους θα μπορούσαν να μετατραπούν σε δυνατότητες αναζωογόνησης, ήταν οι στόχοι της εισήγησης της φοιτήτριας αρχιτεκτονικής **Παναγιώτας Αθαναλίδου**. Σύμφωνα με την ίδια, οι αρνητικές επιπτώσεις του κινητού τηλεφώνου στον άνθρωπο αλλά και το δημόσιο αστικό χώρο είναι πολλές. Ο 'αποπροσανατολισμός' και η μη κριτική σκέψη που είναι αποτέλεσμα του πληθωρισμού των πληροφοριών που δέχεται ένα άτομο από το δημόσιο αστικό χώρο μέσω της χρήσης του κινητού του τηλεφώνου, η απομόνωση και η αποξένωση που οδηγούν στον εκφυλισμό της ανθρώπινης επικοινωνίας, η μείωση του ελεύθερου χρόνου, η φετιχοποίηση και ο αυτοπροσδιορισμός των χρηστών ως αποτέλεσμα του πληθωρισμού των λειτουργιών, οι ανησυχίες για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και της ελευθερίας καθώς και ο τεχνολογικός αναφαβητισμός αλλά και οι ίδιες οι επιπτώσεις στην υγεία του χρήστη είναι όλες οι αρνητικές επιπτώσεις του κινητού τηλεφώνου στον άνθρωπο με άμεσο αντίκτυπο όμως όλες και το χώρο στον οποίο δραστηριοποιούνται οι άνθρωποι. «Η επιλεκτική προσοχή του χρήστη του κινητού τηλεφώνου με αποτέλεσμα την αδιαφορία για το χώρο που τον περιβάλλει, οι ψηφιακές αντί των πραγματικών σε τόπο συναντήσεων που μετατρέπεται το χώρο σε ψηφιακό χώρο προσπέλασης χωρίς φυσικά προσδιοριστικά χαρακτηριστικά καθώς και η διαταραχή του ηχητικού περιβάλλοντος αφορούν τις επιπτώσεις της χρήσης στο δημόσιο αστικό χώρο», τόνισε. Όπως ανέφερε στην εισήγησή της, το κινητό τηλέφωνο μπορεί να αποτελέσει τη γεννήτρια αστικής αναψυχής και κοινωνικοποίησης καθώς και πυκνωτή των γεγονότων. «Η επανερμηνεία του κόσμου, με τον ψηφιακό νομάδα στο ρόλο του πλάνητα, σε συνδυασμό με την αξιοποίηση της πληροφοριακής κινητικότητα και του περιβάλλοντος περριρέουσας, θα αναζωογονούσαν τη νέα τεχνολογικά διαμεσολαβημένη επικοινωνία αλλά και τη σχέση του χρήστη κινητού τηλεφώνου με τον αστικό δημόσιο χώρο», κατέληξε.

■ Το «πλάγιο έδαφος» και η πλατεία «Παραμάννα» στη Θέρμη

«Το πλάγιο έδαφος ως εννοιολογική κατασκευή επιχειρεί να ανατροφοδοτήσει την αρχιτεκτονική της τοπολογικής επιφάνειας», τόνισε στην εισήγησή της η αρχιτεκτόνισσα **Σοφία Βυζοβίτη** από το Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Η πρωτοτυπία της ομιλίας της, με θέμα «πλάγιο έδαφος», έγκειται στο γεγονός ότι πραγματεύεται ένα μορφολογικό εφεύρημα με αρκετές πρόσφατες εφαρμογές στο σχεδιασμό δημοσίων χώρων μέσα από την ανάλυση δραστηριότητας. «Ενώ το διακύβευμα της αρχιτεκτονικής υλοποίησης τυπολογικών επιφανειών έχει ήδη κατακτηθεί, η συζήτηση για την αρχιτεκτονική απόδοση του μοντέλου μόλις ξεκινά», τόνισε η κ. Βυζοβίτη.

Σύμφωνα με την ίδια, υπάρχει μια σειρά ση-

μαντικών σύγχρονων κτιρίων και ανοιχτών υπαίθριων χώρων, που ενσωματώνουν το κεκλιμένο επίπεδο στην αρχιτεκτονική τους. «Θεωρώ πως η 'συνθήκη του πλαγίου', όπως διατυπώθηκε το 1966 από τους Virillio & Parent, αποτελεί εννοιολογική υποδομή της σύγχρονης αρχιτεκτονικής της ενιαίας τοπολογικής επιφάνειας», πρόσθεσε και έκανε ιδιαίτερη αναφορά στην πλατεία «Παραμάννα» της Θέρμης. «Η τοπολογική επιφάνεια της πλατείας είναι ελκυστική για ομάδες skater και ιδιαίτερα -λόγω της εμβληματικής της εικόνας για διοργανώσεις αγώνων skate. Παράλληλα όμως παραμένει ελκυστική και για μια πληθώρα τυπικών κατοίκων του ελληνικού δημοσίου χώρου, όπως γονείς με βρέφη και νήπια, παιδιά δημοτικού, έφηβους, και μεσήλικες που εμπλέκονται και σε άλλες λιγότερο θεαματικές δραστηριότητες όπως η ποδηλασία, το ποδόσφαιρο, το ελεύθερο παιχνίδι, το μπουσούλημα, το άραγμα, η συζήτηση, ο καφέ και το σνακ, το πατίνι, το τρέξιμο και η 'δημιουργική' εξερεύνηση της πλατείας. Στη σύντομη διάρκεια της έρευνας πεδίου παρατηρήθηκε κατανομή των ομάδων σε διακριτές περιοχές της πλατείας και απουσία φαινομένων διεκδίκησης περιοχών και εκτοπισμού. Οι skaters που εμφανίζονται στην πλατεία της Θέρμης εμφανίζονται μετριοπαθείς και «εξημερωμένοι», καταλαμβάνουν συγκεκριμένα σημεία της πλατείας, είναι κυρίως αρχάριοι και ζουν στην περιοχή», κατέληξε.

■ Το West8 και τα αρχιτεκτονικά «νησιά» της Ολλανδίας

Το συνέδριο ολοκληρώθηκε το μεσημέρι του Σαββάτου 22 Οκτωβρίου, με τη διάλεξη του **Karsten Buchholz**, εκπροσώπου του διεθνούς φήμης αρχιτεκτονικού γραφείου «West 8». «Ο δημόσιος χώρος είναι ένας καθρέπτης της κοινωνίας. Δεν μπορείς να προγραμματίσεις τον ανοιχτό χώρο. Ο κόσμος θα κάνει εκεί ό,τι πραγματικά ο ίδιος θέλει», τόνισε ο κ. Buchholz.

Ακολούθως, παρουσίασε διάφορα πρότζεκτ αλλά και μελέτες του «West 8». Ξεχώρισε η μελέτη για τη «δημιουργία νησιών» κατά μήκος της ακτογραμμής της Ολλανδίας προκειμένου να μην κινδυνεύει η χώρα από πλημμύρες καθώς το 50% του εδάφους της βρίσκεται κάτω από το επίπεδο της θάλασσας. Επίσης, παρουσίασε την ανάπλαση ενός πάρκου το οποίο βρίσκεται σε απόσταση αναπνοής από την παραλία του Μαϊάμι των ΗΠΑ, την ανάπλαση της νοτιοδυτικής Μαδρίτης, μία περιοχή που θεωρείτο υποβαθμισμένη και κατάφερε να 'επαναδιαπραγματευθεί το δημόσιο χώρο της', αλλά και τη 'σφραγίδα' που άφησε το αρχιτεκτονικό γραφείο στα αρχαία της Ρώμης, όπου άπλωσε ένα χαλί από Ολλανδικό γρασίδι. Το «West 8» ιδρύθηκε το 1987. Απασχολεί 70 αρχιτέκτονες και εξειδικεύεται στο σχεδιασμό αστικού χώρου και βιομηχανικού αντικειμένου. Έχει έδρα το Ρότερνταμ και παρουσία στο Βέλγιο, τη Νέα Υόρκη και το Τορόντο.

■ Στα «συρτάρια» εννέα στις δέκα βραβευμένες μελέτες για το δημόσιο χώρο

Στο μεταξύ, στα «συρτάρια» ή σε επίπεδο μα-

κέτας παραμένει πάνω από το 90% των βραβευμένων αρχιτεκτονικών μελετών για τον δημόσιο χώρο, που εκπονήθηκαν στο πλαίσιο αρχιτεκτονικών διαγωνισμών τα τελευταία 33 χρόνια στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, από τις 99 έχουν υλοποιηθεί μόλις οι επτά και πολλές από αυτές με τρόπο που δεν ακολούθησε πιστά τον αρχικό σχεδιασμό του αρχιτέκτονα.

Το χάσμα ανάμεσα στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό και την υλοποίηση παρεμβάσεων στον ελληνικό δημόσιο χώρο, καθώς και η «απουσία» του κράτους από το συντονισμό της όλης διαδικασίας, επισημάνθηκε από όλους τους ομιλητές, κατά την εκδήλωση των εγκαινίων της έκθεσης «Publiccity/Δημόσια Πόλη, που πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 15 Οκτωβρίου, στο αμφιθέατρο του ΤΕΕ/ΤΚΜ. Την έκθεση, που διήρκεσε μέχρι τις 30 Οκτωβρίου και φιλοξενήθηκε στον υπαίθριο χώρο του Κήπου των Ρόδων στη Νέα Παραλία της Θεσσαλονίκης, διοργάνωσε το ΤΕΕ/ΤΚΜ, σε συνεργασία με τους δήμους Θεσσαλονίκης, Κοζάνης και Ηρακλείου. Επρόκειτο δε, για παράλληλη εκδήλωση του συνεδρίου «Δημόσιος χώρος... αναζητείται».

Απευθύνοντας χαιρετισμό στην εκδήλωση, ο πρόεδρος του ΤΕΕ/ΤΚΜ, Τάσος Κονακλίδης, επισήμανε πως, παρά το γεγονός ότι το υψηλής ποιότητας αστικό περιβάλλον αποτελεί πρωτεύοντα παράγοντα προσέλκυσης επενδύσεων, με βάση τα όσα διακηρύσσει η Στρατηγική της Λισαβόνας, στην Ελλάδα ο σχεδιασμός του γίνεται «για να βγούμε από την υποχρέωση», ενώ αν κάτι κατασκευαστεί τελικά, απλά θυμίζει την αρχική μελέτη.

«Από το σύνολο των βραβευμένων αρχιτεκτονικών μελετών δεν έχει υλοποιηθεί ούτε μία στις δέκα», είπε χαρακτηριστικά. Ο δημόσιος χώρος δημιουργείται συνήθως με απουσία πραγματικού πρασίνου και με τη λογική των πλακοστρώσεων για τη φιλοξενία τραπεζοκαθισμάτων και τη διευκόλυνση της παράνομης στάθμευσης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της επικρατούσας νοοτροπίας είναι και το γεγονός ότι, ενώ ο χώρος του εκθεσιακού κέντρου της ΔΕΘ στο ιστορικό κέντρο της Θεσσαλονίκης προοριζόταν –με βάση τις επίσημες ανακοινώσεις δύο πρωθυπουργών- για μητροπολιτικό πάρκο, πρόσφατα ανακοινώθηκε η πώληση του οικοπέδου-φιλέτου σε ιδιώτη, υπό την πίεση των απαιτήσεων του μνημονίου. «Στην εποχή του μνημονίου θα δούμε πολλά ακόμη, αλλά στον καιρό της αβεβαιότητας πρέπει να κρατάμε τις αρχές μας», είπε χαρακτηριστικά. Από την πλευρά του, ο αντιδήμαρχος Αστικού Σχεδιασμού, Πολεοδομίας και Δικτύων Θεσσαλονίκης, Ανδρέας Κουράκης, επισήμανε ότι, ενώ «στο εξωτερικό, το δημόσιο χώρο τον προσέχουν περισσότερο από τον ιδιωτικό», στην Ελλάδα ο δεύτερος έχει κυριαρχήσει έναντι του πρώτου. Σημείωσε ότι η κρίση ίσως είναι μια ευκαιρία για την Ελλάδα, να αφήσει τα μεγαλεπήβολα οράματα και να επικεντρωθεί στη λογική του εφικτού, δηλαδή έργων και παρεμβάσεων που μπορούν να βελτιώσουν άμεσα την ποιότητα ζωής. Προς αυτή την κατεύθυνση γνωστοποίησε ότι στο δήμο προετοιμάζεται, μεταξύ άλλων, ένα νέο οργανωτικό σχήμα, που θα μπορεί να υποδέχεται προτάσεις,

πχ, φοιτητών πανεπιστημίων για το δημόσιο χώρο, ώστε στο πλαίσιο ενός Γραφείου Αστικού Σχεδιασμού «να δούμε ποιες από αυτές μπορούμε να αξιοποιήσουμε γρήγορα και να δώσουμε σε νέες ιδέες την ευκαιρία να μπου στην πόλη».

■ Οι παθογένειες στη διαχείριση του δημόσιου χώρου

Στις παθογένειες της διαχείρισης του δημόσιου χώρου στην Ελλάδα, αλλά και στα έργα που «τρέχουν» στην Κοζάνη αναφέρθηκε κατά το χαιρετισμό του ο δήμαρχος της πόλης, Λάζαρος Μαλούτας. Όπως είπε, πέραν του ότι οι δημόσιοι χώροι στην Ελλάδα συχνά δεν έχουν ταυτότητα, μια πρώτη βασική κακοδαίμονια είναι το μεγάλο διάστημα, ακόμη και δεκαετιών, που μεσολαβεί ανάμεσα σε δύο πολεοδομικά/ρυθμιστικά σχέδια. Έτσι, ενώ η Κοζάνη χτίστηκε το 1929, ο επόμενος σχεδιασμός έγινε τη δεκαετία του 1990 και ενώ η πόλη είχε στο μεταξύ τριπλασιαστεί σε μέγεθος. Άλλη βασική κακοδαίμονια έχει, σύμφωνα με τον κ. Μαλούτα, να κάνει με το ποιος αποφασίζει πραγματικά. Έτσι, ενώ ο δήμος έλαβε πριν από 14 χρόνια –στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του- την απόφαση να χαρακτηρίσει σειρά χώρων ως κοινόχρηστων, μέχρι σήμερα δεν έχει προχωρήσει κάτι, εξαιτίας προσφυγών πολιτών. Ο κ. Μαλούτας επισήμανε ακόμη τη σημασία των χρηματοδοτικών πόρων και της αξιοποίησης του ΕΣΠΑ 2007-2013. Αναφερόμενος ειδικά στην Κοζάνη, σημείωσε ότι αν και είναι μια περιοχή φτωχή σε δημόσιους χώρους, ωστόσο καταβάλλεται κάθε προσπάθεια για τον εμπλουτισμό της και προωθούνται –ή έχουν ήδη προμολογηθεί- παρεμβάσεις δύο κεντρικές πλατείες και σε άλλες 10 σε περιοχές επεκτάσεων, καθώς και σε τρεις χώρους στην περιοχή της Ζώνης Ενεργού Πολεοδομίας (ΖΕΠ).

Άπιαστο όνειρο παραμένει στις περισσότερες περιπτώσεις η επιθυμία του αρχιτέκτονα να δει τη βραβευμένη –με πρώτο βραβείο- αρχιτεκτονική του μελέτη να αποκτήσει πραγματική υπόσταση, όπως επισήμανε ο πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής του συνεδρίου «Δημόσιος χώρος...αναζητείται», αρχιτέκτων Μάκης Νικηφορίδης, κάνοντας μια σύντομη αναδρομή στις δυσκολίες και τις προκλήσεις της διετούς προετοιμασίας για τη διοργάνωση των εκδηλώσεων. Η έκθεση περιλαμβάνει, όπως είπε, βραβευμένες μελέτες 33 χρόνων, με αρχαιότερη εκείνη για τη διαμόρφωση του υπαίθριου χώρου του Πνευματικού Κέντρου Αθηνών και πιο πρόσφατες αυτές που αφορούν την Πλατεία Νίκης στην Κοζάνη. «Από τις 99 μελέτες που παρουσιάζονται», διευκρίνισε, «έχουν υλοποιηθεί μόλις οι επτά». Αναφερόμενος στις αδυναμίες των αρχιτεκτονικών διαγωνισμών, ο κ. Νικηφορίδης επισήμανε ότι οι κριτικές επιτροπές συχνά αποτελούνται από αρχιτέκτονες που προέρχονται από συνδικαλιστικούς φορείς και σε κάποιες περιπτώσεις δε διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα για τέτοιες κρίσεις. Μεγάλη σημασία έχουν επίσης οι προδιαγραφές και η διατύπωση των όρων των αρχιτεκτονικών διαγωνισμών, ώστε

να αποφευχθούν φαινόμενα όπως αυτό της Καβάλας, όπου μια ενιαία περιοχή, την οποία διαπερνά το υδραγωγείο, αποτέλεσε αντικείμενο δύο ξεχωριστών διαγωνιστικών διαδικασιών.

■ Κυριαρχία των κανόνων της αγοράς

Από τους κανόνες της αγοράς κυριαρχήθηκε ιστορικά στην Ελλάδα η διαχείριση του δημόσιου χώρου, ο οποίος αποτελεί ουσιαστικά «άθροισμα κενών του ιδιωτικού χώρου». Η δε πολιτεία κινήθηκε και νομοθετικά με βάση αυτή τη λογική. Την πεποίθηση αυτή εξέφρασε ο καθηγητής του ΑΠΘ (προλογίζει και τον τόμο πρακτικών της έκθεσης), Ανδρέας Γιακουμακάτος. Χωρίς, λοιπόν, τη δημόσια διαμεσολάβηση, η ελληνική αρχιτεκτονική περιόριστηκε συχνά στη λειτουργία της αισθητικής άσκησης –όχι της πολιτικής πράξης. Παράλληλα, σύμφωνα με τον κ. Γιακουμακάτο, στην Ελλάδα υπάρχει και ελλιπής κατανόηση της λεγόμενης public art, δηλαδή των καλλιτεχνικών μελετών, που στοχεύουν στην ανάδειξη του δημόσιου χώρου και παράλληλα «συναντιούνται» πολιτιστικά με τους χρήστες. Γενικά, ο δημόσιος χώρος στην Ελλάδα πάσχει από έλλειψη ιθαγένειας και δεν υπάρχει σύνδεση (liaison) με τους χρήστες. Η τελευταία αυτή διαπίστωση είναι πολύ σημαντική, καθώς η εμπειρία δείχνει ότι η ελλιπής αποδοχή από την τοπική κοινωνία μιας παρέμβασης στο δημόσιο χώρο μπορεί να οδηγήσει στην εξάλειψή της, όπως έγινε με ένα σκέπαστρο στο σιδηροδρομικό σταθμό του κέντρου της Φλωρεντίας, το οποίο κατεδαφίστηκε. Ο κ. Γιακουμακάτος σημείωσε ακόμη ότι οι καταστάσεις πλέον επιβάλλουν να σταματήσουν τα ευκολόγια για τη διαχείριση των δημόσιων χώρων και να ξεκινήσουν οι πράξεις. «Δε μας αρκούν πια οι διαπιστώσεις και τα ευκολόγια, αυτά ήταν "π.κ.", προ κρίσης δηλαδή. Τώρα χρειάζονται πράξεις, οι οποίες ει δυνατόν, να γίνονται σιωπηλά», είπε χαρακτηριστικά.

Τι είναι αρχιτεκτονική; Τι εστί «δημόσιος» και τί χώρος; Είναι η αρχιτεκτονική βούληση αυτή που τιθασει το χάος; Πώς έχει λειτουργήσει η αρχιτεκτονική στο δημόσιο χώρο στις τέσσερις δεκαετίες της μεταπολίτευσης; Απαντήσεις στα συγκεκριμένα ερωτήματα έδωσε στη διάρκεια της εκδήλωσης ο ομότιμος καθηγητής Αρχιτεκτονικής του Μετσόβειου Πολυτεχνείου, Δημήτρης Φιλιππίδης, καλώντας τους παρευρισκόμενους σε ένα νοητό ταξίδι σε σειρά δημόσιων χώρων, από την Πλατεία Κολωνακίου και την κεντρική πλατεία της Μακρυνίτσας μέχρι το Πάρκο της Βιλέτ (Parc de la Villette) του Μπενράρ Τσουμί και τη σύσταση του θεωρητικού της αρχιτεκτονικής, Αβά Μαρκ Αντουάν Λαουζιέ, προς τους αρχιτέκτονες: «Σχεδιάστε κτήρια λες και είναι πάρκα».

Χαιρετισμούς στην εκδήλωση απύθνηαν ο βουλευτής Α΄ Θεσσαλονίκης, Γιάννης Ιωαννίδης και ο εκπρόσωπος του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Θεσσαλονίκης, κ. Χατζόπουλος. ■